

Reggie Baay, Louis de Bernières, Bert Visscher Foto's Fjodor Buis, Getty, ANP

Geniale roman over een pianist van wie niks terecht komt

Gebeuren doet er niet veel, in **De onderspildelver** van Thomas Bernhard (uit 1983, nu mooi vertaald): op de eerste pagina betreedt de ik-figuur het logement waar hij zal logeren na de begrafenis van zijn vriend Wertheimer, die zich heeft verhangen, en op pagina 173 stapt hij eindelijk naar buiten. Maar gedacht wordt er des te meer. Vooral aan de verregende zomer, 28 jaar geleden, waarin de ik-figuur samen met de verhangen vriend én met Glenn Gould piano studeerde bij Vladimir Horowitz.

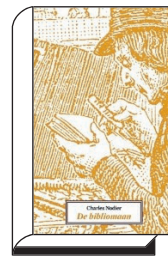
'Toen we de lessen bij Horowitz hadden beëindigd was duidelijk dat Glenn al een betere pianist was dan Horowitz zelf', schrijft de verteller op pagina 2, en de rest van zijn gedachten zijn gewijd aan de verlamdende impact van Goulds genialiteit op de andere twee pianisten. De verteller besteedt de rest van zijn leven aan een studie over Gould, maar ook daar komt niks van terecht. Geniale roman vol prachtobservaties over talent, kunst en de deernis van het bestaan: 'In principe zijn we tot alles in staat, maar even principieel falen we op alle fronten, zei hij, dacht ik.' (Wilma de Rek)

Thomas Bernhard
De onderspildelver
Uit het Duits vertaald door Chris Bakker.
IJzer; € 22,50.

Elegante roman met een hoog Downton Abbey-gehalte

The Autumn of the Ace is het slotdeel van een trilogie over drie Britse families uit de hogere middenklasse, die begint in de optimistische periode voorafgaand aan de Eerste Wereldoorlog en eindigt in de door leegte en desillusie gedomineerde jaren na de Tweede. Net als in *The Dust That Falls from Dreams* en *So Much Life Left Over* voert Louis de Bernières de lezer elegant en met veel aansprekende details door een wereld die – in elk geval voor Nederlandse lezers – een hoog *Downton Abbey*-gehalte heeft. De 'aas' uit de titel is Daniel Pitt, held in twee oorlogen en in de periode daarna een rusteloze en ontheemde ziel. Hij reist op zijn motor de wereld af, bezoekt graven van minder gelukkige kameraden, praat en mijmert over de absurditeit van de oorlog. Tussendoor spelen levendig weergegeven herinneringen aan onder meer de moeizame relatie met zijn echtgenote en zoon. Hoewel deze roman niet de bril heeft van zijn succesroman *Captain Corelli's Mandolin*, betoont De Bernières zich opnieuw een bekwame, onderhoudende verteller. (Hans Bouman)

Charles Nodier
De bibliomaan
Uit het Frans vertaald door Martin Hulsenboom.
Stichting Desiderata; € 29,90.
desiderata@kpn-mail.nl

Prachtig geïllustreerde klassieker over bibliomanie

Op een gedoemde dag werd ik uitgenodigd als lid van Stichting Desiderata, een genootschap van boekenvrienden. Ik stemde toe, omdat ik me verbonden voel met het lot van de leden, die in het leven slechts sprankjes geluk kennen door toe te geven aan hun begeerte naar boeken. De stichting heeft een klassieker in het genre, het verhaal *Le Bibliomane* van Charles Nodier uit 1894, laten vertalen door Martin Hulsenboom. **De bibliomaan** is een prachtig gebonden en geïllustreerd boek waarin veel valt te genieten – als je tenminste van leedvermaak houdt. Want 'die goeie Théodore', Nodiers held, wordt dodelijk ziek van zijn papieren verlangen. Bij een blik op een geschoeide vrouwenvoet verzucht hij: 'Helaas, wat een verspilling van marokijn!' De genadeslag krijgt Théodore als hij een unieke uitgave van Vergilius mist omdat hij een dag ná de veiling arriveert. Raaskallend van bibliomanenkoorts sterft hij. Op zijn grafsteen laat hij beitelen dat van hem als 'in hout gebonden foliant in de beste editie van de mens' na verrotting geen herdruk valt te verwachten. Maar dat was buiten de Stichting Desiderata gerekend. (Onno Blom)

Amusante anekdotes uit de carrière van Bert Visscher

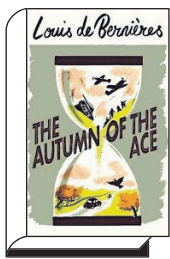
Bert Visscher behoort tot het selecte gezelschap van komieken die langere series voorstellingen kunnen spelen in een uitverkocht Carré of Nieuwe Luxor Theater. Dat het grote succes er niet vanzelf is gekomen, beschrijft de 'chaoot uit Groningen' in zijn boek **Dat wordt nooit wat**, waarin hij terugblijkt op moeizaam verlopen of mislukte optredens aan het begin van zijn solocarrière in de jaren tachtig. Hij speelt dan in jongerensoezen, op bedrijfsfeesten of op de Nederlandse ambassade in Stockholm. Met sprekende details brengt Visscher zijn ervaringen tot leven. Zo is er een onmogelijke opkomst via de nooddeur van een theater in Zevenaar, waardoor Visscher verkleed als musketier eindeloos buiten moet wachten in de regen. Of een avond waarop hij bijna verminkt raakt door zijn hoofd in een kanon op het podium te steken, omdat het explosief hapert. Het boek is geen echte autobiografie, daarvoor mis je de chronologie en inhoudelijke informatie over de shows. Het is een amusante verzameling anekdotes over het artiestenleven. Visscher schrijft: 'Godzijdank heb ik deze bijzondere tropenjaren doorstaan. En achteraf is alles natuurlijk romantisch.' (Joris Henquet)

Bert Visscher
Dat wordt nooit wat – Mijn stuiterende beginjaren op het podium
Brandt; € 17,50.

Ook interessant, en wel hierom

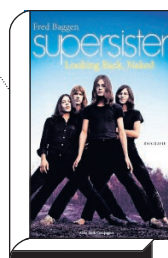
Er verscheen deze week nog veel meer. Hier onze keus uit boeken die we ook graag even noemen.

Louis de Bernières
The Autumn of the Ace
Harvill Secker; € 19,99.

Peter C. Gøtzsche
Overlevingspakket voor de psychiatrie
Walburg; € 24,99.

Fred Baggen
Supersister – Looking Back, Naked
Aldus Boek Compagnie; € 29,99.

Meer dan een opgeblazen voetnoot in de popgeschiedenis

Supersister was wat in de jaren zeventig een progressieve rockgroep heette, gevormd rond zanger en toetsenist Robert-Jan Stips. De succesjaren van de Haagse band lagen tussen 1970 en 1974. Dat is vrij kort voor het idioot dikke boek dat **Supersister – Looking Back, Naked** geworden is.

Een kleine duizend grote bladzijden telt het levenswerk van Fred Baggen, die het in eigen beheer uitgeeft. Maar wie toch kennis wil nemen van deze op het eerste gezicht buiten alle proporties opgeblazen voetnoot in de popgeschiedenis, ziet zijn moeite rijk beloond.

Want het boek is veel meer dan een bandjesverhaal, je krijgt er van Baggen een fors stuk cultuurgeschiedenis bij. Over de popcultuur in de jaren zestig bijvoorbeeld, de aanloopjaren van Supersister, dat met *She Was Naked* in 1970 een topveerticht wist te scoren. De bronnen gaan van interviews met betrokkenen tot krantencolumns van Jan Blokker. De karrenvracht aan foto's die over de pagina's is uitgestort zorgt bovendien voor veel verlichting. Idioot dik, maar wel lekker dus. (Gijsbert Kamer)

Volle, aangrijpende roman over mensenhandel in de Oost

Vanuit het Spinhuis in Amsterdam, een tuchthuis voor vrouwen, schrijft in 1756 een *zwartin* haar levensverhaal op voor haar kind. Deze Flora van Makassar, wier echte naam Saromè is, is jaren daarvoor in Wadjo (toen Zuid-Celebes, nu Zuid-Sulawesi) tot slaaf gemaakt en uiteindelijk meegenomen naar de Republiek. Haar verhaal wordt in Reggie Baays **Het lied van de goden** doorsneden door de brieven van de Amsterdamse wijnhandelaar Joachim van der Elst aan zijn zoon in Batavia. Al snel blijkt dat hun levens elkaar kruisen. Baay schreef eerder over het Nederlandse koloniale verleden in bijvoorbeeld *Daar werd wat gruwelijks verricht* (2015). *Het lied van de goden* ademt een grote kennis van de mensenhandel in de Oost, die Baay niet al te nadrukkelijk door zijn roman vlecht, hoewel zijn hoofdpersonages wel erg veel overkomt en het soms schuurt als een van hen iets uitlegt dat hedendaagse lezers mogelijk niet weten, maar de geadresseerden wel. Neemt niet weg dat het verhaal van Saromè aangrijpend is. Meeleven met Van der Elst, de zakenman die ten onder gaat, is lastiger, hij wordt daarvoor te koddig neergezet. (Hanneke de Klerck)

Reggie Baay
Het lied van de goden
Atlas Contact; € 22,99.

Gøtzsche gaat de psychiatrie met een sloopkogel te lijf

De Deense arts en onderzoeker Peter Gøtzsche trekt al jaren ten strijde tegen de farmaceutische industrie, waarin hijzelf werkzaam was in de jaren zeventig. Een eerder boek, *Dodelijke medicijnen en georganiseerde misdaad* (2015), werd alom geprezen vanwege zijn overtuigende ontleding van de vileine praktijken van Big Pharma. In zijn nieuwste boek **Overlevingspakket voor de psychiatrie** heeft zijn betoog de vorm van een sloopkogel gekregen. Grof samengevat: weg met alle medicatie, ontbind de psychiatrie als medisch specialisme, laat psychologen de zaak overnemen en laat de psychiatrie haar excuses aanbieden aan de slachtoffers. Hij vergelijkt zichzelf met zijn grootvader, die als verzetsstrijder in het concentratiekamp belandde: 'Hij redde veel Joden; ik wil zo veel mogelijk psychiatrische patiënten redden.'

Hoewel zijn ontledingen van de psychiatrie vaak zinnig zijn en door veel psychiaters gedeeld zullen worden (de DSM heeft zijn tijd gehad, de medicalisering van de psychiatrie is doorgeschoten), zal hij vakgenoten met zijn verbeteren, eenzijdige conclusies alleen maar op de kast jagen. (Ranne Hovius)

Deze week op Volkskrant.nl/lezen

Vader en dochter Maarten en Billie Slagboom zijn eraan verknocht: het speuren naar en fotograferen van verlaten en verstilde plekken. Nu is er een fotoboek genaamd *Hier woont alleen de tijd*. **Gijs Groenteman** ging bij ze op bezoek om erover te praten voor zijn podcast 'Met Groenteman in het nieuwe normaal', die te beluisteren is via de site van *de Volkskrant*.

Groenteman is enthousiast: 'Het gegeven dat vader en dochter samen op pad gaan om zo'n project te maken, vind ik ontroerend. Maar ook het onderwerp van de verlaten gebouwen en de zoektocht naar verborgen schoonheid is mooi.' In het boek staan foto's van totaal vervallen fabrieken tot privéwoningen begroeid met planten. 'Maarten en Billie Slagboom laten op een prachtige manier de tijd zien die eroverheen is gegaan. De foto's zijn licht en esthetisch. Hun ziel en zaligheid zit erin', zegt Groenteman. Meer over het speurwerk, de foto's en de avonturen rondom dit boek kunt u beluisteren in de podcast.

